

Visuomenės sveikata 1996 m. Nr. 1

Turinys

Z.Palaikienė, M.Mauricas, V.Kanapeckienė, R.Lensbergaitė

Modifikuotas imunofermentinės analizės metodas IgG ir IgM klasių antikūnams prieš citomegalovirusą nustatyti, (3-11).

N.Dailidienė, V.Juškelienė, S.Naudžiūtė

Vilniaus pirmų klasių moksleivių ugdymo proceso higieninių sąlygų įtaka sveikatos būklės pokyčiams per mokslo metus, (12-19).

S.Vainauskas, A.Baubinas

Rūkymo paplitimas tarp Lietuvos didžiųjų miestų ir jų apskričių moksleivių, (20-24).

V.Jurkuvėnas, R.Valintėlienė, R.Sakalauskas, M.Barkus, O.B.Jepsen

Hospitalinių infekcijų paplitimas Kauno akademinėse klinikose, (25-30).

B.Pajarskienė

Profesijos, darbo krūvio ir atostogų įtaka širdies-kraujagyslių sistemos funkcinėi būklei, (31-37).

R.Jankauskas, B.Pajarskienė, I.Paulauskienė

Mėsos perdirbimo įmonės darbuotojų ligų ir gamybinių traumų santykinė rizika, (38-46).

R.Jankauskas, M.Gamperienė

Ligų santykinė rizika ir jų paplitimas tarp popieriaus gamybos įmonės darbuotojų, (47-56).

R.Jankauskas, I.Šapranauskienė, L.Kisielienė

Metalo apdirbimo pramonės įmonių darbuotojų sergamumas ir jų organizmo funkcinė būklė, (57-63).

Turinys

Z.Palaikienė, M.Mauricas, V.Kanapeckienė, R.Lensbergaitė

Modifikuotas imunofermentinės analizės metodas IgG ir IgM klasių antikūnams prieš citomegalovirusą nustatyti, (3-11).

Santrauka

Šiuo metu daugelyje imunofermentinių test-sistemų, skirtų antikūnams prieš CMV tyrinėti, yra naudojami polikloniniai antikūnai prieš žmogaus imunoglobulinus. Yra nustatyta, kad tokie detektuojantys antikūnai pasižymi nepageidautinomis nespecifinio rišimosi prie „kietos fazės“ savybėmis. Paruoštas modifikuotas imunofermentinės analizės metodas Ig ir IgM klasių antikūnams prieš citomegalovirusą nustatyti, panaudojant žymėtus peroksidaze pelės monokloninius antikūnus prieš žmogaus Ig ir IgM, kaip detektuojančius antikūnus. Palyginus su netiesioginės imunofluorescencijos rezultatais, su Abbott (AB EIA) sistemoje gautais rezultatais bei su Danijos serumų institute gautais rezultatais, nustatyta, kad paruoštos imunofermentinės sistemos pasižymi pakankamu jautrumu ir specifiskumu. Nustatyti metodo privalumai, leidžiantys supaprastinti reakcijos atlikimo procedūras, atsakant blokuojančių reagentų panaudojimo, bei vertinti antikūnių aktyvumą, atlikus serumų tyrimą viename praskiedime.

N.Dailidienė, V.Juškelienė, S.Naudžiūtė

Vilniaus pirmų klasių moksleivių ugdymo proceso higieninių sąlygų įtaka sveikatos būklės pokyčiams per mokslo metus, (12-19).

Santrauka

Higienos instituto Vaikų higienos skyriaus ankstesnių tyrimų duomenimis, jau ikimokyklinio amžiaus vaikų sveikata yra prasta. Vykstant mokyklų reformai, didėja mokymosi krūvis, dėl sunkios materialinės padėties blogėja higienos sąlygos.

Šio darbo tikslas – įvertinti Vilniaus pirmų klasių moksleivių ugdymo proceso higienos sąlygas ir sveikatos būklės pokyčius per pirmuosius mokslo metus. Nustatyti kai kurie 497 Vilniaus pirmaklasių sveikatos rodikliai, patikrintos higienos sąlygos 58 ugdymo įstaigose, kuriose mokosi tirtieji vaikai. Nustatyta nemažai higienos sąlygų pažeidimų: dauguma pirmaklasių sėdi per mažuose jų ūgiui suoluose, dalis mokinių turi padidintą pamokų krūvį, nepakankamos trukmės pertraukas, sumažintą kūno kultūros pamokų skaičių; beveik visiems pirmaklasiams užduodamos namų užduotys, kurioms atlikti daugiau kaip pusė vaikų skiria valandą ir daugiau laiko kasdien. Esminių neigiamų fizinės raidos poslinkių neužfiksuota. Per pirmuosius mokymosi metus beveik penktadaliui vaikų atsirado nervų sistemos astenizacijos simptomai, matomos antro laipsnio asimetrinės kūno laikysenos bei kvėpavimo organų ligų gausėjimo tendencijos. Labai pakito vaikų judėjimo režimas: vaikai gauna didelį statinį krūvį, blogai organizuotas darbo ir poilsio režimas neleidžia jiems visiškai patenkinti judėjimo poreikio. Dauguma Vilniaus pirmaklasių gyvena hipokinezijos sąlygomis ir turi padidintą

riziką kaulų ir raumenų, nervų, kvėpavimo ir kt. organizmo sistemų funkciniam sutrikimams atsirasti.

S.Vainauskas, A.Baubinas

Rūkymo paplitimas tarp Lietuvos didžiųjų miestų ir jų apskričių moksleivių, (20-24).

Santrauka

Šio tyrimo tikslas – nustatyti rūkymo paplitimą tarp Lietuvos moksleivių. Buvo apklausti 5739 11, 13 ir 15 metų moksleiviai. Nustatyta: berniukai (47%) du kartus dažniau bandė rūkyti negu mergaitės (21,4%). Su amžiumi bandžiusių rūkyti daugėja. Taip pat berniukai rūko du kartus dažniau (12,5%) bei surūko daugiau cigarečių (vidutiniškai 19,5 per savaitę) nei mergaitės. Su amžiumi rūkančiųjų daugėja. Regionuose daugiau bandžiusių rūkyti tarp Vilniaus ir Šiaulių miestų bei Klaipėdos ir Panevėžio apskrities kaimo berniukų ir Panevėžio apskrities kaimo mergaičių. Daugiau rūko Klaipėdos apskrities kaimo, mažiau – Kauno miesto berniukai. Rūkančiųjų mergaičių Vilniuje yra daugiau negu Kaune ir Panevėžyje, tuo tarpu mergaitės rūkalės kaimo mokyklose pasiskirsčiusios tolygiau, išskyrus tai, kad Klaipėdos ir Panevėžio apskrityje rūkalių mergaičių daugiau negu Vilniaus apskrityje.

V.Jurkuvėnas, R.Valintėlienė, R.Sakalauskas, M.Barkus, O.B.Jepsen

Hospitalinių infekcijų paplitimas Kauno akademinėse klinikose, (25-30).

Santrauka

Infekcijų paplitimo tyrimas buvo atliktas viename iš Lietuvos stacionarų. Šio tyrimo tikslas buvo išbandyti tokio tyrimo metodiką Lietuvoje, nustatant visuomenėje ir ligoninėse įgytų infekcijų paplitimą, aprašant mikrobiologinių tyrimų naudojimą bei antibiotikų vartojimą. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad 27,3% tuo metu besigydžiusių ligonių turėjo infekciją. Hospitalinių infekcijų (HI) paplitimas buvo 9,2%, o visuomenėje įgytų (VI)-20,5%. Beveik trečdalis visų tuo metu registruotų HI buvo įgytos stacionare, kuriame prieš tai tas ligonis gydėsi. HI labiau paplitusios tarp vaikų (14,9%) negu tarp suaugusiųjų (7,7%), HI paplitimas įvairiuose skyriuose svyravo nuo 1,0% nervų ligių iki 61,5% nudegimų skyriuje. Labiausiai paplitusios buvo kvėpavimo takų infekcijos, kurios sudarė 49,1% visų HI ir 28,3% visų VI. Tyrimo metu 26,0% visų ligonių buvo gydomi antibiotikais, kai trečdalis jų neturėjo jokios infekcijos. Mikrobiologiniai tyrimai buvo atlikti 41,1% ligonių, turinčių HI.

Pasinaudojant patirtimi, įgyta šio tyrimo metu, buvo planuojama išplėstinis infekcijų paplitimo tyrimas įvairiuose Lietuvos stacionaruose.

B.Pajarskienė

Profesijos, darbo krūvio ir atostogų įtaka širdies-kraujagyslių sistemos funkciniai būklėi, (31-37).

Santrauka

Straipsnyje pateikiami 1993-1994 metais Higienos instituto Darbo medicinos centre atlikto tyrimo, kurio tikslas buvo įvertinti profesinės veiklos, darbo krūvio ir atostogų veikiamą širdies- kraujagyslių sistemos funkcinės būklės pakitimų riziką, rezultatai. Tyrime dalyvavo 369 savanoriai, analizei atrinkti 277 asmenys (180 televizijos darbuotojų, 61 mokytojas, 36 mokslinio instituto darbuotojai). Širdies- kraujagyslių sistemos funkcinės būklės įvertinimui naudota kompiuterinė ritmografija, taikytas aktyvios ortostazės mėginys. Psichosocialinių darbo aplinkos veiksnių, stresinių reakcijų įvertinimui naudota streso darbe anketa. Statistinė duomenų analizė atlikta statistiniu paketu Epi Info 6.00. Profesinės veiklos įtaka širdies- kraujagyslių sistemos funkcinėi būklei buvo įvertinta palyginant kūrybinių darbuotojų (redaktoriai ir inžinieriai) ir techninių profesijų darbuotojų (elektromechanikai, apšvietėjai, mechanikai, technikai, inžinieriai, garso ir vaizdo įrašų operatoriai) funkcinės būklės rodiklius. Nustatyta, kad televizijos redaktorių ir režisierių rizika širdies- kraujagyslių sistemos funkcinės būklės pakitimams didesnė, lyginant su tirtais techninių profesijų darbuotojais. Darbo krūvio įtakos širdies- kraujagyslių sistemos funkcinės būklės įvertinimui buvo palyginti rodikliai mokytojų, dirbančių etatiniu (iki 18 valandų per savaitę) darbo krūviu. Tyrimu nustatyta, kad vidurinių mokyklų mokytojų, dirbančių didesniu mokytojo darbo krūviu nei etatinis, rizika širdies- kraujagyslių sistemos funkcinės būklės pakitimams didesnė už mokytojų, dirbančių etatiniu krūviu. Atostogų įtakos širdies- kraujagyslių sistemos funkcinės būklės įvertinimui 79 asmenys (vidurinių mokyklų mokytojai ir mokslinio instituto darbuotojai) tirti du kartus: pavasarį (gegužės mėn.) ir po atostogų (rugsėjo mėn.). Nustatyta, kad širdies- kraujagyslių funkcinės būklės pakitimų rizika pavasarį ir po atostogų yra tokia pati.

R.Jankauskas, B.Pajarskienė, I.Paulauskienė

Mėsos perdirbimo įmonės darbuotojų ligų ir gamybinių traumų santykinė rizika, (38-46).

Santrauka

Straipsnyje pateikti duomenys apie vienos mėsos perdirbimo įmonės gamybinių profesijų darbuotojų santykinę riziką susirgti infekcinėmis ligomis, atskirai erizipeloidu ir rože; odos ligomis, atskirai pūliniais odos susirgimais ir dermatitu, kvėpavimo organų ligomis, atskirai bronchitu ir tracheitu, tonzilitu ir pneumonija, kaulų – raumenų sistemos ligomis, atskirai lumbalgija, osteochondroze ir artritu. Įvertinta gamybinių traumų, atskirai viršutinių galūnių pjautinių bei durtinių žaizdų, galūnių lūžių ir sumušimų santykinė rizika. Šių ligų santykinė rizika įvertinta atskirai kiekvienai profesinei grupei visų kitų tirtų įmonės gamybinių profesijų dirbančiųjų atžvilgiu, taip pat atskirai vyrams ir moterims. Statistinė duomenų analizė atlikta statistiniu paketu Epi Info 6.00, nustatant sergančių asmenų skaičių procentais, santykinę riziką (RR), jos 95% patikimumo intervalą (PI). Duomenų patikimumas vertintas χ^2 - testu. Įmonės darbininkams, svėrėjams, išpiaustytojams, skerdikams nustatyta statistiškai patikimai didesnė rizika susirgti kvėpavimo organų ligomis ar kuria nors iš vyraujančių kvėpavimo organų ligų (bronchitu ir tracheitu, tonzilitu ar pneumonija). Svėrėjams, formuotojams ir skerdikams nustatyta statistiškai patikimai didesnė rizika susirgti artritu, fasuotojams – osteochondroze. Dažniausiai registruotos gamybinės traumos: viršutinių galūnių pjautinės ar durtinės žaizdos, galūnių lūžiai ir sumušimai. Krovikams nustatyta statistiškai patikimai didesnė galūnių lūžių, gyslotojoms ir darbininkams – viršutinių galūnių pjautinių ar durtinių žaizdų

santykinė rizika. Krovikams nustatyta statistiškai patikimai didesnė dermatito rizika, lyginant su kitų profesijų mėsos kombinato darbuotojais. Statistiškai reikšminga infekcinių ligų santykinė rizika atskirų profesijų įmonės darbuotojams šiuo tyrimu nenustatyta.

R.Jankauskas, M.Gamperienė

Ligų santykinė rizika ir jų paplitimas tarp popieriaus gamybos įmonės darbuotojų, (47-56).

Santrauka

Ištirtas su darbu susijusių ligų paplitimas tarp 1031 popieriaus gamybos įmonės darbuotojų, kurie darbe susiduria su kenksmingais profesiniais veiksniais. Nustatant ligos diagnozę dalyvavo darbo medicinos, bendros praktikos bei gretutinių specialybių gydytojai – neurologas, dermatologas, otolaringologas, oftalmologas, ginekologas ir chirurgas. Diagnozės patikslinimui papildomai atlikti klinikiniai-laboratoriniai ir fliuorografiniai tyrimai. Įvertinant individualią profesinę ekspoziciją, panaudota įmonės darbų saugos tarnybos dokumentinė medžiaga ir atlikti darbo vietų oro užterštumo cheminėmis medžiagomis bei ergonominių veiksnių tyrimai. Tyrimo metu buvo nustatyti atskirų ligų paplitimo rodikliai tarp įmonės darbuotojų, kuriuos veikia skirtingi profesiniai veiksniai, ir apskaičiuotas šių ligų paplitimo santykinės rizikos laipsnis visų kitų tirtų įmonės darbuotojų atžvilgiu. Taip įvertinta: 1) klausos neuropatijos, hipertenzijos, širdies ritmo ir kraujotakos sutrikimų, nervų sistemos astenizacijos ir virškinimo sistemos ligų santykinė rizika dėl gamybinio triukšmo; 2) kaulų-raumenų sistemos bei venų patologijos santykinė rizika dėl visą kūną veikiančios vibracijos; 3) bronchitų, ausų-nosies-gerklės ligų, dermatito, kepenų ir tulžies pūslės bei virškinimo sistemos ligų santykinė rizika dėl suminio fenolio ir formaldehido poveikio; 4) ausų-nosies-gerklės, kvėpavimo takų ir odos ligų santykinė rizika dėl suminės rūgščių ir šarmų ekspozicijos; 5) ausų-nosies-gerklės, kvėpavimo takų ir odos ligų santykinė rizika dėl popieriaus ir medžio dulkių poveikio; 6) ausų-nosies-gerklės, kvėpavimo takų, kaulų-raumenų sistemos bei šlapimo organų ligų santykinė rizika dėl darbo nepalankiomis mikroklimatinėmis sąlygomis; 7) kaulų-raumenų ligų, venų patologijos bei moterų lytinių organų ligų santykinė rizika, susijusi su ergonominiais veiksniais; 8) hipertoniškos ligos širdies-kraujagyslių bei nervų ligų santykinė rizika dėl darbo aukštyje. Ligų paplitimo ir santykinės rizikos (RR) rodikliai 95% patikimumo intervalu (PI) buvo nustatyti visiems įmonės darbuotojams bei atskirai vyrams ir moterims. Statistinė duomenų analizė atlikta Epi Info 5.00 statistiniu paketu. Tyrimu nustatyta, kad dauguma įmonės darbuotojų dirba veikiami kenksmingų profesinių veiksnių, dažniausiai triukšmo, ir nepalankių sveikatai ergonominių veiksnių sąlygomis. Tarp įmonės darbuotojų dažniausios širdies-kraujagyslių, kaulų-raumenų sistemų ir ausų-nosies-gerklės ligos, iš jų – hipertoniškos ligos, osteochondrozės, lumbalgijų, artritų, polineuropatijų, taip pat otitų, rinitų, faringitų, sinusitų bei klausos neuropatijos atvejai. Įmonės darbuotojams, dirbantiems kenksmingų profesinių veiksnių sąlygomis, nustatyta statistiškai patikimai didesnė kontaktinio dermatito, bronchito, klausos neuropatijos ir kaulų-raumenų sistemos ligų santykinė rizika. Dėl kontakto su rūgštimis, šarmais ir medienos dulkėmis nustatyta kontaktinio dermatito didžiausia santykinė rizika; bronchito-dėl kontakto su fenoliu ir formaldehidu, klausos neuropatijos – dėl darbo triukšmo sąlygomis.

R.Jankauskas, I.Šapranauskienė, L.Kisielienė

Metalo apdirbimo pramonės įmonių darbuotojų sergamumas ir jų organizmo funkcinė būklė, (57-63).

Santrauka

Dviejose metalo apdirbimo pramonės (MAP) įmonėse atliktas darbuotojų organizmo funkcinės būklės ir sergamumo tyrimas, atsižvelgiant į kontaktą su tepimo-aušinio skysčiais (TAS). Profesinės ekspozicijos įvertinimui atlikti darbo aplinkos užterštumo tyrimai. Darbuotojų organizmo funkcinė būklė tirta ir įvertinta, panaudojant elektropunktūrinės ekspres diagnostikos metodą; sergamumas analizuotas pagal įrašus individualiose medicininėse kortelėse per 10 metų. Tyrimu nustatyta, kad MAP darbuotojai, darbo metu veikiami TAS, dažniau serga kvėpavimo organų ligomis, tarp jų dažnesni odos ir paodžio bei kaulų-raumenų sistemos susirgimai. Tarp darbuotojų, veikiamų TAS, išaiškinta daugiau imuninės sistemos funkcinės būklės sutrikimų. Statistiškai reikšmingų skirtumų tarp sergamumo navikinėmis ligomis šiuo tyrimu nenustatyta.